

Polski	Angielski
<p>W wielu muzykologicznych opiniach można znaleźć stwierdzenie, iż brakuje wybitnych, polskich kompozytorów łączących okres pomiędzy Fryderykiem Chopinem i Stanisławem Moniuszko a Karolem Szymanowskim i Młodą Polską. W ostatnich latach udało mi się odkryć w pewnym sensie na nowo dwa nazwiska, które moim zdaniem całkowicie przeczą tej teorii. Mam na myśli postaci Feliksa Nowowiejskiego oraz Władysława Żeleńskiego. Uważam, że to właśnie oni są brakującym „późno-romantycznym” ogniwem spajającym okres wczesnego romantyzmu oraz Młodej Polski.</p>	<p>Many opinions in modern musicology state that there are no outstanding Polish composers linking on the one hand, a period of Fryderyk Chopin and Stanisław Moniuszko, and on the other hand, the period of Karol Szymanowski and the Young Poland movement. In recent years I have been able to, in a sense, rediscover two names which, in my opinion, completely contradict this theory - Feliks Nowowiejski and Władysław Żeleński. I believe that they are the missing "late-romantic" link between the early Romanticism and Young Poland periods.</p>
<p>Jako dyrygent zajmujący się odnajdywaniem zapomnianej, rodzimej sztuki, postawiłem sobie za cel, aby nagrać komplet dzieł orkiestrowych obu tych wybitnych romantyków. W przypadku Feliksa Nowowiejskiego odkryłem z rękopisów dwa nieznane i nie nagrane wcześniej balety: „Malowanki ludowe” Op. 18 oraz „Król Wichrów” Op. 37, które zarejestrowałem wraz z orkiestrą Sinfonia Varsovia oraz Chórem Polskiego Radia dla firmy Warner Classics.</p>	<p>As a conductor dealing with finding forgotten native art, I set myself the goal of recording a complete set of orchestral works by both of these outstanding romantics. In the case of Feliks Nowowiejski, I discovered from the manuscripts two unknown and previously unrecorded ballets: <i>Malowanki ludowe</i> („Folk Paintings”) Op. 18 and <i>Król Wichrów</i> („The King of the Winds”) Op. 37, which I recorded with the Sinfonia Varsovia Orchestra and the Polish Radio Choir for Warner Classics.</p>
<p>Rok później z tą samą orkiestrą lecz tym razem z towarzyszeniem Chóru Filharmonii Narodowej oraz solistami uwieczniłem na płycie DVD, koncertową wersję nigdy wcześniej nie wydanego oratorium „Znalezienie Świętego Krzyża”, 35. Niniejsza praca będzie traktowała jednak o twórczości Władysława Żeleńskiego i to właśnie temu, jakże wciąż niedocenianemu, acz wybitnemu twórcy, mam zamiar się bliżej przyjrzeć.</p>	<p>A year later, with the same orchestra, but this time with the National Philharmonic Choir and soloists, I recorded a DVD album, containing a concert version of the never-before-published oratorio <i>Znalezienie Świętego Krzyża</i> („The Discovery of the Holy Cross”), Op. 35. The doctoral thesis will, however, examine the works of Władysław Żeleński and it is precisely this composer - still underestimated, but an outstanding artist - that I intend to take a closer look at.</p>

<p>Analizie poddaję głównie dzieła symfoniczne kompozytora. Spośród gatunku symfonii analizuję jedyną zachowaną część z uznawanej za zaginioną <i>I Symfonii h-moll – Andante elegijne „Dźwięki żałobne”</i> op. 36 (wyd. 1880–1885). Muzykę programową będzie reprezentował <i>Gawot op. 45</i>, będący fragmentem suity <i>Lila Weneda</i> według dramatu Juliusza Słowackiego, sakralną zaś <i>Śpiew aniołów</i> na sopran, chór żeński i orkiestrę. Na końcu zajmę się marginalną, acz nie mniej istotną częścią twórczości Żeleńskiego, jaką jest muzyka dla teatru i tutaj jako przykład posłużą <i>Antrakt i Marsz</i> z muzyki do dramatu Wincentego Rapackiego <i>Wit Stwosz</i>.</p>	<p>In the most part, I analyze the composer's symphonic oeuvre. Of the symphonic forms, I examine the only surviving movement from the considered-as-lost Symphony No. 1 in B minor - <i>Andante elegijne „Dźwięki żałobne”</i> (Elegiac andante "Mourning Sounds"), Op. 36 (published in 1880–1885). Żeleński's programme music will be represented by <i>Gawot</i> (Gavotte), Op. 45, which is a fragment of the <i>Lila Weneda</i> suite based on a drama by Juliusz Słowacki; his sacred music will be represented by <i>Śpiew aniołów</i> (A Singing of Angels) for soprano, female choir and orchestra. Finally, I will deal with a marginal, but no less important part of Żeleński's music for theater, and the example will be <i>Antract and March</i> from music to Wincenty Rapacki's drama <i>Wit Stwosz</i>.</p>
<p>W niniejszej pracy staram się dowieść tezy o spójności stylu Żeleńskiego oraz tego, że z biegiem lat nie ulegał on praktycznie w ogóle nowoczesnym trendom. Aby określić ten styl, skupię się głównie na analizie harmoniczej, instrumentacji, kontrapunkcie i pracy motywicznej oraz na tym, jakie to wszystko ma znaczenie w kształtowaniu formy. Jednak dodatkowym atutem będzie to, iż zwrócę uwagę na problem techniki dyrygenckiej.</p>	<p>In this paper, I try to prove the thesis about the consistency of Żeleński's style and the fact that over the years it did not follow modern trends at all. To define this style, I will focus mainly on harmonic analysis, instrumentation, counterpoint and motivic work, and on what all these mean in shaping the form. Moreover, an additional advantage is that I will draw attention to problems from the perspective of conducting technique.</p>
<p>Pragnę podkreślić, że wszystkie wymienione fragmenty muzyczne można odnaleźć na stronie www.zelenski.info, której mam przyjemność być dyrektorem artystycznym i gdzie systematycznie archiwizuję nagrania twórczości symfoniczno-operowej Władysława Żeleńskiego.</p>	<p>I would like to emphasize that all the above-mentioned musical fragments can be found on the website www.zelenski.info, of which I have the pleasure to be the artistic director and where I systematically archive recordings of Władysław Żeleński's symphonic and operatic works.</p>
<p>Konkludując, na pytanie: „Żeleński – tradycja czy nowatorstwo?” odpowiem: „Tradycja!”. Jeśli chodzi o takie elementy warsztatu kompozytorskiego jak forma, instrumentacja czy kontrapunkt, utwory Żeleńskiego nie pozostawiają wątpliwości, że był to twórca mocno zakorzeniony w tradycji romantycznej i neoromantycznej, co zresztą sam wielokrotnie podkreślał.</p>	<p>In conclusion, to the question: "Żeleński - tradition or innovation?" I will answer: "Tradition!" When it comes to such elements of the composer's workshop as form, instrumentation or counterpoint, Żeleński's works leave no doubt that he was an artist deeply rooted in the Romantic and Neo-Romantic tradition, which he himself emphasized many times.</p>

<p>Zwrócę jednak szczególną uwagę na jeden element stylu kompozytorskiego, mianowicie harmonię, który moim zdaniem uległ pewnemu rozwojowi, a było nim pójście w stronę szeroko pojętej modalności oraz elementów skalowości, która w analizowanych utworach, staje się przez swoją innowacyjność elementem formotwórczym i w pewnym sensie nadającym im indywidualny styl.</p>	<p>However, I will pay special attention to one element of the composer's style, namely harmony, which in my opinion has undergone a certain development that led towards a broadly understood modality and a usage of scales; that harmonic aspect in the analyzed works has become a form-creating element and, in a sense, has given them an individual style.</p>
<p>Analizując <i>Śpiew aniołów</i> udowodnię, dla odmiany, że Żeleński w przeciwieństwie do utworów świeckich, w swoich utworach religijnych, był zdecydowanie orędownikiem konserwatywnego języka harmonicznego oraz ścisłej techniki kontrapunktycznej.</p>	<p>In the analysis of the <i>Śpiew aniołów</i> (Song of the Angels), I will prove that Żeleński in religious works - in contrast to his secular works - was definitely an advocate of a conservative harmonic language and a strict counterpoint technique.</p>
<p>Ostatnim akapitem jest stwierdzenie, że po zapoznaniu się, z ogromną częścią dorobku Żeleńskiego, uważam, że jego znakomita twórczość na pewno nie zasługuje na zapomnienie, a setna rocznica śmierci (2021) powinna spowodować wzrost zainteresowania jego osobą i dorobkiem.</p>	<p>The last paragraph is a statement that after familiarizing myself with a huge part of Żeleński's compositions, I believe that his outstanding work certainly does not deserve to be forgotten, and the hundredth anniversary of his death (2021) should increase interest in the artist and his oeuvre.</p>